

Liite 1: Asian taustoitus

Ähtäriin kaupungin arviointimenettely

Valtiovarainministeriö asetti Ähtäriin kaupungin kuntalain 118 §:n mukaiseen arviointimenettelyyn 28.8.2025 kaupungin haastavan taloustilanteen takia. Arviointimenettelyn taustalla oli erityisesti kaupungin konsernin taseeseen kertynyt alijäämän määrä.

Arviointimenettelyn tarkoituksena oli tarkastella Ähtäriin kaupungin ja konsernin talouden kehittymistä ja arvioida kaupungin edellytyksiä vastata kaupungin asukkaisten palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta. Valtiovarainministeriö asetti arviointiryhmän arvioimaan talouden nykytilannetta ja kehitystä.

Arviointimenettely päättyi 29.1.2026 pidettyyn arviointiryhmän viimeiseen kokoukseen, jossa arviointiryhmä myös päätti valtiovarainministeriölle tehtävästä arviointiryhmän esityksestä. Arviointiryhmän esitys on, että Ähtäriin kaupungin kohdalla käynnistetään kuntarakennelain 16 a §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskeva selvitys.

16 a § (28.6.2013/478) Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskeva selvitys

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevassa erityisessä kuntajakoselvityksessä kuntajakoselvittäjän on tehtävä mukana olevien kuntien valtuustoille ehdotus kuntien yhdistymisestä sekä kuntien yhdistymissopimuksesta.

Kuntajakoselvittäjän ehdotus kuntien yhdistymisestä voi koskea:

- 1) erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan yhdistymistä olemassa olevaan kuntaan;*
- 2) erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan alueen jakamista kahden tai useamman kunnan kesken; taikka*
- 3) useamman kuin kahden kunnan yhdistymistä.*

Edellä 2 momentissa mainitun lisäksi selvittäjän ehdotus voi koskea kunnan osan siirtämistä toiseen kuntaan.

Jos kaikkien muutoksen kohteena olevien kuntien valtuustot hyväksyvät selvittäjän ehdotuksen, kunnat tekevät selvittäjän ehdotuksen mukaisen yhteisen esityksen kuntajaon muuttamisesta ministeriölle. Muutoin selvittäjä toimittaa esityksensä kuntajaon muuttamisesta ministeriölle.

Ko. lainkohdan mukaisen selvityksen tarkoituksena on laatia kuntajakoselvityksessä mukana oleville kunnille ehdotus kuntien yhdistymisestä. Kuntajakoselvityksessä mukana olevista kunnista päättää valtiovarainministeriö huhtikuussa 2026 kuntia kuultuaan. Kuntarakennelain 16 §:n mukaan kuntien on osallistuttava erityiseen kuntajakoselvitykseen, jos kuntien yhdistyminen pannaan vireille ministeriön määräyksestä kuntarakennelain 5.2 §:n mukaisesti.

Perusteet arviointiryhmän ehdotukselle

Arviointiryhmän esitys kuntarakennelain 16 a §:n mukaisen menettelyn aloittamiselle perustuu

arvioon Ähtärin kaupungin talouden kehittymisestä. Ensisijainen syy ehdotukselle on kaupungin ja konsernin taseeseen kertyneen alijäämän määrä, jonka on arvioitu olevan vuoden 2025 tilinpäätöksessä kaupungin osalta noin -10 milj. euroa ja konsernin osalta -20 milj. euroa. Arviointiryhmän arviossa taseen alijäämiä ei saada katettua arviointiryhmän käyttämän tarkastelujakson (2026–2034) aikana siten, että alijäämää saadaan katettua vastaamaan kuntalain mukaisia alijäämäsäännöksiä. Kaupungin taloudellista liikkumavaraa rajoittaa myös suuri lainakanta, joka on vuoden 2025 tilinpäätöksessä emon osalta noin 50 milj. euroa ja konsernin osalta 60 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä ylittää valtakunnallisen ja verrokkikuntien keskiarvon koko tarkastelujakson ajan.

Ähtärin kaupungin taloudellista tilannetta ja taseeseen muodostuneita alijäämiä selittää suureksi osin kaupungin matkailuun liittyneet konserniyhtiöt (Ähtärin Eläinpuisto Oy, Hotelli Mesikämmen Oy sekä Snowpanda Resort Ähtäri Zoo Oy). Em. yhtiöt ovat vaikuttaneet Ähtärin kaupungin ja konsernin tuloksiin heikentävästi yhtiöiden heikkojen tulosten, alaskirjattujen saatavien, luottotappioiden ja arvonalentumisten kautta. Yhtiöt on asetettu konkurssiin vuosien 2024 ja 2025 aikana.

Ähtärin kaupungin ja konsernin talouden on arvioitu kehittyvän tarkastelujaksolla positiivisesti siten, että tilinpäätökset toteutuisivat ylijäämäisinä tulevina vuosina ja taseiden alijäämiä saataisiin katettua. Arviointiryhmän laatiman arvion perusteella alijäämää saadaan katettua siten, että emon alijäämä olisi vuonna 2034 noin -4 milj. euroa ja konsernin alijäämä noin -8 milj. euroa.

Ähtärin kaupungin lähtökohtia kuntajakoselvitykseen

Kuntajaon tavoitteista ja muuttamisesta säädetään kuntarakennelain 2 §:ssä ja 4 §:ssä. Kuntajaon toimivuuden tarkastelukriteereitä ovat elinvoimaisuus, alueellinen eheys, yhdyskuntarakenteen toimivuus sekä elinkeinojen toimintamahdollisuudet. Toimivan kuntajaon tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.

Ähtärin kaupungin lähtökohtia on tarkasteltu osana kaupungin kohdalla suoritettua arviointimenettelyä sekä kaupungin luottamushenkilöiden seminaarissa 9.2.2026. Tarkastelussa kaupungin tunnistetuiksi lähtökohdiksi on alustavasti arvioitu seuraavaa:

- Vahvuudet: Koillis-Satakunnan Sähkö Oy:n omistajuus (19,9 %), Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedun ammatillisen koulutuksen kampuksen sijainti paikkakunnalla, Otson yhtenäiskoulun uusi rakennus, Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n omistajuus (100 %), puolustusvoimien räjähdetarvikkeiden sijainti paikkakunnalla, kaksi valmistelussa olevaa tuulivoimahanketta, talouden sopeuttamistoimet hyväksytty ja käynnissä,
- Heikkoudet: kaupungin ja konsernin taseen alijäämän määrä, lainakannan suuruus, mahdolliset talouteen kohdistuvat tulevaisuuden riskit (sote-kiinteistöt, takaukset yms.), veroprosentti, väestönkehitys